

A metodista mozgalom története

Kezdetek

Anglia a XVIII. század elején

Anglia életében különös, ellentmondásokkal teli időszak volt ez a század. Az 1689-es forradalom eredményeként Anglia polgári alkotmányos állammá vált. A modern demokráciáktól még távol állt ugyan, de az egyéni szabadságnak olyan fokát teremtette meg, amely Európa sok felvilágosult gondolkodójában irigységet keltett. A forradalom létrehozta a lelkiismereti szabadság alapvető feltételeit. Megnyirbálták a korona hatalmát, olyan parlamentáris rendszert fejlesztettek ki, amelyet az európai kontinens megfigyelői irigykedve bámultak. Szabadon beszélhettek, senkit sem lehetett önkényesen börtönbe vetni vagy megkínozni. A politikai szabadság megnyitotta a gazdasági fejlődés előtt is az utat. Az angol úthálózat, a javuló közlekedés, a gépek elterjedése egy jobb kor születését ígérték.

A modern politikai intézmények, polgárosodás, az anyagi jólét növekedésének félreismerhetetlen jelei mellett az irigyelt Anglia életének ugyanakkor voltak árnyoldalai is. A városokba özönlő nincstelenek kiszakadva a biztonságot nyújtó hagyományos közösségekből a bűnözés, a szegénység, a járványok áldozataivá váltak.

Az ország egyre növekvő kereskedelmében alapvető tényező volt a rabszolga-kereskedelem. Felvirágoztatását minden kormány politikájának fő feladatává tette. A rabszolgákkal zsúfolt tengeri hajókkal párhuzamosan érkeztek a gyermekekkel megrakott folyami hajók. A gyermekszállítmányokat a londoni és más nagyvárosi egyházi felügyelők küldték, hogy a nagy textilgyárakat olcsó munkaerővel lássák el. Közgazdasági elméleteket dolgoztak ki, hogy a nemzetet meggyőzzék a rabszolga-kereskedelem és a gyermekmunka szükségességéről, azt állítva, hogy ezek nélkül a gazdaság összeomlana.

A szolidaritás hiánya kétségtelenül a korszak jellemzője volt, mert a többség nyomorúsága árán élhetett a kisebbség békés, kulturált életet.

A metodista mozgalomnak nem kis szerepe volt abban, hogy a szolidaritás gondolata megjelent a köztudatban, hogy az elesettekről való gondoskodás intézményes formát öltött, s a jóléti társadalmak életének többé-kevésbé magától értetődő elemévé vált.

A XVIII. századi Anglia lesújtó erkölcsi állapotához az államegyházi rangot élvező anglikán egyház is nagyban hozzájárult: a parókiájuktól távol élő, az egyházközségből csak hasznot húzni igyekvő lelkészek aláásták az egyház tekintélyét. A felvilágosodás tanainak terjedése kikezdte a keresztény tanításokat, egyre inkább hódított a racionalizmus, a vallás iránti közömbösség.

„Szent klub”

Lelkeszi pályára készült az a néhány oxfordi teológushallgató is, akik az egyetemen uralkodó erkölcsi, szellemi állapotokból kiábrándulva mélyebb lelki életre vágyva vallásos klubot hoztak létre. John és Charles Wesley barátaikkal együtt heti rendszerességgel tanulmányozták a Bibliát, és bűnvalló lelki közösségben igyekeztek az Isten előtt megfelelő életet élni. Fáradhatatlanul látogatták a város szegényeit, a börtönben sínylődőket. Ezt a vallásos buzgalmukat társaik különböző gúnynevekkel illették, közülük való a methodista elnevezés ("módszereskedők") - utalva az alkalmak rendszeres voltára. Végül megtartották a korábbi "methodista" gúnynevet, tekintettel arra, hogy a görög eredetű methodista szó egyik alapjelentése: "úton lenni" - kifejezte a mozgalom, majd egyház által képviselt lelkiség lényegét. Ezek az évek folyamatos lelki viharok közepette teltek mindannyiuk számára.

Amerikai missziós útjáról hazafelé a hajóúton ismerte meg John Wesley Peter Böhlert, a morva testvérek lelkészét. A vele való hosszú beszélgetések, majd a közösség rendszeres látogatása Londonban hozzásegítette, hogy kérdéseire választ találjon. A német pietizmus hatása, a herrnhuti testvérgyülekezet mély, bensőséges vallásosságával döntő befolyást gyakorolt Wesley lelki fejlődésére, így közvetve a methodista mozgalom alakulására is.

A lelkeszé szentelt John és Charles Wesley, George Withefield és társaik prédikációi tömegeket vonzottak. Az evangéliumot a legszegényebbek között is hirdették, küzdöttek az alkoholizmus, a rabszolgatartás ellen. Az ipari forradalom okozta nyomorúságra az együttérzés, a cselekvő szeretet volt a válaszuk, s ezzel a társadalom forradalmi átalakulását idézték elő. A bűnbánatról és bűnbocsánatról és az üdvösségről szóló prédikációikkal felforgatták az anglikán egyház életét, de szándékukkal ellentétben nem az egyház megújulását indították el, hanem a methodisták és az őket követők üldözését. Wesley egyre több helyzetben kényszerült arra, hogy szembeforduljon az egyházzal, amellyel azonosulni akart. Bár a methodisták az egyház hűséges fiai voltak, teológiai tanításával, az egyházrenddel nem fordultak szembe, az egyház vezetői eltiltották őket a szentségek kiszolgáltatásától, sok helyen a templomokban való prédikálástól is. Ez a körülmény, s az országban tapasztalt lelki éhség indította arra John Wesley-t, hogy szabad ég alatt prédikáljon, majd lelkészeket szenteljen és ruházzon fel a szentségek kiszolgáltatásának jogával. Az anglikán egyház megújítására 1738-ban indított mozgalom alapítói szándéka ellenére egy önálló egyház megalakulásához vezetett.

Egyházzá szerveződés

A metodista mozgalom fennmaradásában döntő jelentőségű volt, hogy Wesley közösségekbe szervezte a hozzájuk csatlakozókat. Felismerte ugyanis, hogy a felébredtek növekedése, szent életben való előrehaladása egy ellenséges világban, ahol az anglikán egyház részéről üldözés, az emberek részéről gúny és megvetés vette őket körül, nem lehetséges máshogy, csak támogató, bátorító közösségekben. A morva testvéreknél megismert gyülekezetszervezési mintát felhasználva szövetségekbe szervezte a hozzájuk csatlakozókat. A szövetségeket 12 fős osztályokká alakította. Az osztályok tagjai hetente tagdíjat fizettek, amit az osztályvezető személyesen szedett be, meglátogatva a tagokat, egyben kihasználva az időt beszélgetésre lelkigondozásra. A társaságokat néhány nagyobb körzetbe szervezte. Nem engedte azonban, hogy a közösségekbe tartozás miatt elhanyagolják az anglikán egyház istentiszteleteinek a látogatását. Abba is csak kényszerűségből egyezett bele, hogy laikusok prédikáljanak, és úrvacsorát osszanak ott, ahol az anglikán lelkészek megtagadták annak kiszolgáltatását a metodistáktól.

Wesley-nek nemcsak az anglikán egyház képviselővel, hanem társaival is meg kellett vívnia harcát. 1740-ben elváltak útjai a herrnhutiaktól, akiknek túlzó kegyessége a gyakorlati munka gátjává vált. Még fájdalmasabban érintette, hogy kiéleződtek a teológiai viták Whitefielddel, aki a kálvini predestináció tan követője lett. Az 1770-es években kiújult vita végül végleges szakadáshoz vezetett. A metodista mozgalom az anglikán egyház részéről megnyilvánuló ellenszenv mellett is egyre növekedett létszámban és erősödött szervezetben. A metodista közösségek néhány év alatt behálózták az egész brit királyságot, elérték Skóciát, Írországot, Walest, és az amerikai angol gyarmatokat is. 1743-ban készültek el a metodista közösségek „Általános Szabályai”, melyeket a 39 anglikán hitcikkely rövidítésével alakítottak ki, megtartva az anglikán teológia, tanítás, liturgia alapjait, ám megreformálva a keresztény életgyakorlatot. 1744-ben John Wesley konferenciára hívta össze a társaságok képviselőit. Később a rendszeresen tartott konferenciák lettek a metodistákat foglalkoztató kérdések megoldásának fő keretei.

Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (MET)
Próbaidős tag KÁTÉ 2010/ 3. rész

Bár a methodista mozgalom indulását gyakran kísérték szélsőséges megnyilvánulások, heves érzelemkitörések, Wesley a megtérés egyszeri élményénél fontosabbnak tartotta a megszentelődés életen át tartó folyamatát. A közösséget tartotta fontosabbnak az egyénnel szemben, és a fegyelmezett szeretetet többre tartotta bármilyen misztikus élménynél. "Krisztus evangéliuma nem ismer más vallást, csak közösségi vallást, nem ismer más szentséget, csak közösségi szentséget."- hangoztatta gyakran prédikációiban.

A szegények iránt érzett felelősség indította a methodistákat, hogy kézzelfogható segítséget is vigyenek a rászorulóknak. Bristolban orvosi rendelőt, hitelpénztárt szerveztek, Kingswoodban és számos más helyen iskolát alapítottak bányászok számára. Vasárnapi iskolákat létesítettek az írástudatlanság leküzdésére. *Keresztény könyvtár* címen sorozatot indítottak, hogy olcsó és jó könyvekkel lássák el Angliát, és ezzel a műveltséget elérhetővé tegyék sokak számára.

Wesley 1791-ben bekövetkezett halála után került sor arra, hogy az addig szövetség formájában működő mozgalom egyházzá szerveződjön. Bár a methodisták ekkor még mindig csak 70 ezren voltak (mindössze a társadalom egy százaléka tartozott hozzájuk), befolyásuk jóval meghaladta csekély számukat. Ennek magyarázata, hogy a methodisták Anglia legégetőbb problémáira tapintottak rá, és saját eszközeikkel vették ki részüket a megoldásból. Az evangelizáció, igehirdetés, és jótékony akciók mellett felemelték szavukat minden olyan ügyben, amely a szegények sorsának enyhítését remélték, ezzel elültették a társadalmi felelősségvállalás gondolatát az emberek fejében. Hallatták hangjukat az oktatás reformja, a szeszcsempészet elleni harc idején, és legfőképpen a rabszolgaság eltörlése érdekében.

A methodista ébredés társadalmi hatása kivételes volt, egyike az Angliát átformáló evangéliumi mozgalmaknak.

A XVIII. század közepén a methodista mozgalom eljutott az Ír-szigetekre, majd lelkes prédikátorok révén az Újvilágba is. A XIX. században amerikai methodista lelkészek hozták el Európába a missziós lelkületet, s kezdték meg terjesztését a kontinensen is. Időközben a methodista mozgalom számtalan irányzat és egyház megalakulásához vezetett. 1968-ban, egy hosszú egyesülési folyamatnak köszönhetően a világ methodista gyülekezetei újra egy egyházban egyesültek, mely az Egyesült Methodista Egyház (United Methodist Church) nevet viseli. Tagjainak száma akkor 11 millió volt. Ma 108 országban 70 millió methodista él a világon.

Források: Keskeny utak. Tanulmányok a Magyarországi Methodista Egyház történetéből
Garth Lean: A tűzből kikapott üszök. Wesley János élete
Wesley János naplója ford. Czakó Jenő